

FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI PUBLIC – O STRATEGIE PRIORITARĂ ȘI SUSTENABILĂ A GUVERNULUI REPUBLICII MOLDOVA

PUBLIC EDUCATION FINANCING - A PRIORITY AND SUSTAINABLE STRATEGY OF THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

CZU: 336.531.2:37 (478)

Tatiana MANOLE,
doctor habilitat, profesor universitar

SUMMARY

In this article, the author investigates the financing mechanism of pre-university public education in the Republic of Moldova based on standard cost coefficients. since 2019, the Government of the Republic of Moldova since 2019, will undertake to a new financing formula for higher education. The new way of financing will be implemented by piloting from 2019 onwards.

This new financing formula differs from the old one that was based on the principle of „egalitarianism”, which created difficulties in equipping the engineering or medical specialties with modern equipment. It is true that all specialties are necessary for society, but the degree of funding needs to be differentiated.

The Republic of Moldova implements the international practice regarding the financing of higher education on the basis of the adjustment coefficients, ie the cost coefficients.

Keywords: *standard cost per pupil, adjustment coefficients, cost coefficient, „equivalent students unit”, basic funding, performance funding, reserve fund, basic components, study areas.*

REZUMAT

În acest articol autorul cercetează mecanismul de finanțare a învățământului public preuniversitar din Republica Moldova, bazat pe coeficienții de cost standard. Guvernul Republicii Moldova trece din anul 2019 la o nouă formulă de finanțare a învățământului superior. Noua modalitate de finanțare va fi implementată prin pilotare începând cu anul 2019.

Această formulă nouă de finanțare se deosebește de vechea modalitate care se baza pe principiul „egalitarismului”, ceea ce crea dificultăți în înzestrarea modernă cu echipamente a specialităților cu profil ingineresc sau medical. Este adevărat, că toate specialitățile sunt necesare societății, dar gradul de finanțare trebuie să fie diferențiat.

Republica Moldova implementează practica internațională cu privire la finanțarea învățământului superior în baza coeficienților de ajustare, adică a coeficienților de cost.

Cuvinte-cheie: *cost standard per elev ponderat, coeficienți de ajustare, coeficient de cost, „studenți echivalenți unitari”, finanțare de bază, finanțare de performanță, fond de rezervă, componente de bază, domenii de studii.*

Introducere. Învățarea este un proces foarte îndelungat, proces efectuat în permanență de individ, proces efectuat de-a lungul vieții unui om. Dar acest proces cere costuri pentru întreținerea lui. Aceste costuri sunt plasamente de capital în ființa umană. Plasamentul acesta de resurse financiare este o investiție în **capitalul uman**.

Capitalul uman cuprinde capitalul educațional, adică abilitățile dobândite de indivizi ca urmare a instruirii școlare și nu numai, și capitalul biologic, respectiv, abilitățile fizice ale indivizilor, care se reflectă în starea de sănătate a acestora. Fiind o categorie economică, capitalul uman poate fi analizat ca o estimare a abilității unei persoane de a produce venituri prin muncă.

Laureat, în 1992, al Premiului Nobel în domeniul economiei, **Gary S. Becker** a făcut pionierat în aplicarea analizelor economice asupra comportamentului uman.

Becker, cu cele trei ediții ale „**Capitalul uman**” (1964, 1975, 1993), readuce în atenția lumii academice problematica capitalului uman.

În prefața la ediția a treia, din 1993 (după treizeci de ani de la ediția întâi), **Gary S. Becker** menționează creșterea interesului pentru capitalul uman nu numai în literatura de specialitate, de nivel academic, ci și în cadrul dezbaterilor de politică generală.

Gary S. Becker nutrește o adâncă recunoștință pentru predecesorii săi, care au efectuat cercetări cu privire la marea importanță a investițiilor în capitalul uman.

Astfel, Gary Becker scrie în prefața la ediția a treia, cu adânc respect pentru cei care au cercetat acest domeniu: „Sunt uimit, în continuare, de amploarea luată de studiile din domeniul capitalului uman, de poziția sa controversată, de la început și până la cea a unei materii accepta-

te nu numai în cadrul economic, dar și în cadrul altor discipline, precum și de către un public larg. Aceasta se datorează previziunilor și influenței pionierilor din acest domeniu, în mod special, lui T.W. Schultz, Milton Friedman și Jacob Mincer, de asemenea, faptului că încă de la începuturi analiza capitalului uman a combinat teoria cu atenția acordată principalelor probleme ale realității și rezolvării acestora”.

Esența teoriei capitalului uman, realizată de Becker, poate fi sintetizată astfel: veniturile indivizilor cresc substanțial în funcție de gradul de educație al acestora.

Becker face delimitări clare între capitalul uman și capitalul fizic sau financiar: „Școlarizarea, un curs de practică în computere, cifre asupra îngrijirii medicale și cursuri asupra virtuților punctualității și cinstei reprezintă, de asemenea, un capital, în sensul că ele îmbunătățesc sănătatea, măresc câștigurile sau cresc mult aprecierea unei persoane în timpul vieții sale. În consecință, este o concordanță totală cu conceptul de capital, așa cum a fost definit el în mod tradițional, pentru a putea spune că cifrele privind educația, școlarizarea, îngrijirea medicală etc. sunt investiții de capital. Totuși acestea produc capital uman și nu unul fizic sau financiar, pentru că nu poți separa o persoană de cunoștințele, calificările, sănătatea sau valorile sale, așa cum este posibil să miști capitalul financiar și fizic în timp ce proprietarul acestuia nu se implică personal”.

Educația și pregătirea profesională constituie cele mai importante investiții în capitalul uman. În acest sens, G. S. Becker a realizat o analiză generală a investițiilor în capitalul uman, analiză care vizează următoarele fenomene:

- *câștigurile sporesc, de obicei, odată cu vârsta, cu o rată descrescătoare. Atât rata de creștere, cât și cea de întârziere tind să fie corelate pozitiv cu nivelul de calificare;*

- *ratele șomajului tind să fie invers corelate*

cu nivelul de calificare;

- în relația cu angajații, firmele din țările slab dezvoltate par să fie mai „paternaliste” decât cele din țările dezvoltate;

- persoanele tinere schimbă mai des locul de munca și beneficiază de mai multă pregătire școlară și pregătire la locul de muncă decât persoanele vârstnice;

- distribuția câștigurilor este înclinată pozitiv, în special în cazul profesioniștilor și al altor lucrători calificați;

- persoanele mai capabile beneficiază de mai multă educație și alte tipuri de instruire profesională decât celelalte;

- diviziunea muncii este limitată de dimensiunile pieței;

- investitorul tipic în capitalul uman este mai impetuos și, astfel, este mai probabil să greșească comparativ cu investitorul tipic în capital tangibil.

Analiza capitalului uman, realizată de Becker, se referă, de fapt, la analiza capitalului educațional, punându-se în evidență costurile asociate investiției în instruire, precum și relația dintre investițiile școlare și postșcolare. Implicit, veniturile indivizilor vor crește în funcție de gradul de educație al acestora.

Astfel, cheltuielile educaționale și în sănătate sunt considerate drept investiții în scopul creșterii productivității muncii și, implicit, al creșterii economice. Formarea și dezvoltarea capitalului uman sunt în directă dependență de politici, adică de guverne, deoarece bugetul public este sursa principală de finanțare a învățământului public.

1. Finanțarea învățământului preuniversitar în Republica Moldova în baza „costului standard per elev ponderat”.

Anul 2014 a însemnat o cotitură radicală în modalitatea de finanțare a învățământului preuniversitar în baza formulei de calcul a costului standard per elev ponderat.

Deși costul standard este un etalon al costurilor, el se modifică crescând în fiecare an, sub influența unui șir de factori.

Dacă ne referim la finanțarea învățământului preuniversitar, cazul Republicii Moldova, în baza costului standard per elev ponderat, constatăm că normativul valoric pentru o instituție și normativul valoric pentru un elev ponderat sunt în creștere din an în an (tab. 1). Finanțarea se face în baza formulelor stabilite științific. Astfel, pentru finanțarea unei instituții de învățământ preuniversitar se utilizează formula:

$$V = (A \times N + B) \times K + R + I$$

(Formula 4)

unde:

V – volumul alocațiilor pentru o instituție concretă, la partea de cheltuieli;

A – normativul valoric pentru un „elev ponderat”;

B – normativul valoric pentru o instituție;

N – numărul de „elevi ponderați” dintr-o instituție concretă;

K – coeficientul unității administrativ-teritoriale, egal cu 0,95, care nu poate fi mai mic decât această valoare (maximum 3% pentru componenta unității administrativ-teritoriale de nivelul al doilea și maximum 2% pentru fondul educației incluzive);

R – alocații repartizate unei instituții de învățământ concrete din componenta unității administrativ-teritoriale;

I – alocații repartizate unei instituții concrete din fondul educației incluzive.

Mai jos prezentăm modalitatea de finanțare a școlilor „mici”.

Volumul alocațiilor pentru școlile mici.

Volumul alocațiilor pentru școlile mici pe segmentul primar și gimnazial se determină prin următoarele formule:

Pentru școlile primare, cu un număr egal sau mai mic de 41 de „elevi ponderați”:

$$V = N \times (N1 \times A + B) / N1 \times K + R + I,$$

(Formula 5)

unde:

V – volumul alocațiilor pentru o instituție concretă, în partea referitoare la cheltuielile prevăzute;

N – numărul de „elevi ponderați” dintr-o

instituție concretă;

$N1$ – pragul admis al numărului de elevi în instituție, 41 de „elevi ponderați”;

A – normativul valoric pentru un „elev ponderat”;

B – normativul valoric pentru o instituție;

K – coeficientul unității administrativ-teritoriale, egal cu 0,95, care nu poate fi mai mic decât această valoare (maximum 3% pentru componenta unității administrativ-teritoriale și maximum 2% pentru fondul educației incluzive);

R – alocații repartizate unei instituții concrete din componenta unității administrativ-teritoriale;

I – alocații repartizate unei instituții concrete din fondul pentru educație incluzivă.

Volumul alocațiilor pentru gimnaziile mici.

Pentru gimnaziile cu un număr egal sau mai mic de 91 de „elevi ponderați” se utilizează formula nr. 6:

$$V = N \times (N2 \times A + B) / N2 \times K + I,$$

(Formula 6)

unde:

V – volumul alocațiilor pentru o instituție de învățământ;

N – numărul de „elevi ponderați” dintr-o instituție de învățământ;

$N2$ – pragul admis al numărului de elevi în instituție, 91 de „elevi ponderați”;

A – normativul valoric pentru un „elev ponderat”;

B – normativul valoric pentru o instituție de învățământ;

K – coeficientul unității administrativ-teritoriale, egal cu 0,95, care nu poate fi mai mic decât această valoare (maximum 3% pentru componenta unității administrativ-teritoriale și maximum 2% pentru fondul pentru educație incluzivă);

I – alocații repartizate unei instituții de învățământ concrete din fondul pentru educație incluzivă.

Prezentăm mai jos finanțarea unui liceu în baza costului standard per elev ponderat pentru anul bugetar 2017.

Volumul de alocații estimate conform formulei se suplimentează cu cheltuielile pentru alimentația elevilor. Volumul alocațiilor pentru anul 2019 la Liceul Teoretic „X” se calculează astfel:

Numărul total de elevi – 1261.

Normativul valoric per elev (A) – 11 354,0 lei.

Normativul valoric per instituție (B) – 522 401,0 lei.

Nr. de elevi ponderați:

$$I-IV: 544 \times 0,75 = 408; \quad \longleftrightarrow$$

$$V-IX: 459 \times 1,00 = 459; \quad 1182$$

$$X-XII: 258 \times 1,22 = 315.$$

$$V = (A \times N + B) \times K + R + I;$$

(Formula 4)

$$V = (11\,354,0 \times 1182 + 522\,401,0) \times 0,95 = 13\,245\,687,55 \text{ lei}$$

În rezultatul calculelor constatăm că statul a acordat instituției de învățământ (liceu) din bugetul de stat alocații în sumă de 13 245 687,55 lei, pentru finanțarea serviciilor educaționale în anul bugetar 2019.

La calcularea volumului alocației pentru liceul analizat, pentru anul bugetar 2019, nu se regăsesc alocații din componenta raională (R) și nici alocații din fondul pentru educație incluzivă (I), de aceea acești parametri nu s-au luat în calcul, ei nu au fost prevăzuți pentru această instituție.

Guvernul Republicii Moldova majorează în fiecare an finanțarea educației. Astfel, în Legea bugetului de stat pentru anul 2019 se prevăd alocații în sumă de 10 604,7 mil. lei sau 22,2 % din cheltuielile bugetului de stat. Comparativ cu alocațiile pentru anul 2018, în anul 2019 se prevede o creștere cu 647,2 mil. lei sau circa 6,5 %, iar față de cel executat în anul 2017 - de 1603,0 mil. lei sau cu 17,8 %.

În tabelul de mai jos prezentăm creșterea în dinamică a normativelor valorice pentru instituțiile de învățământ din Republica Moldova pentru anii 2014-2020.

Tabelul 1. Finanțarea în dinamică a instituțiilor de învățământ în baza costului standard per „elev ponderat” (2014-2020).

Normativul valoric	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020 proгноza
Cuquantumul normativului valoric pentru un elev ponderat, lei	6921,0	8771,0	9603,0	9803,0	10 445,0	11 354,0	11 986,0
Cuquantumul normativului valoric pentru o instituție de învățământ, lei	402 998,0	428 982,0	450 991,0	449 572,0	477 880,0	522 401,0	548 382,0

Sursă. Note metodologice privind elaborarea de către autoritățile publice locale a proiectelor de buget pe anii respectivi. / MF al Republicii Moldova. Circulara privind elaborarea de către autoritățile administrației publice locale a proiectelor de buget pe anul 2018

și a estimărilor pe anii 2019-2020.

Particularitățile privind elaborarea de către autoritățile administrației publice locale a proiectelor bugetelor locale pentru anul 2018 și a estimărilor pe anii 2019-2020.

Anexa nr. 1 la circulara MF nr. 06/2 - 07 din 17 august 2017.

Nota informativă la proiectul legii bugetului de stat pentru anul 2019.

Așadar, este evident, că de la introducerea noii metodologii de finanțare a învățământului preuniversitar pe baza costului standard per elev ponderat, începând cu anul 2014 până în prezent (2019), cuantumul normativului valoric pentru un elev ponderat și al normativului valoric pentru o instituție luat în calcul pentru stabilirea transferurilor categoricale au constituit creșteri cu 164,05 % și 129,63 %.

Dar este de menționat, că în afară de aceste transferuri categoricale, învățământul mai primește un șir de alte alocații prevăzute de Legea bugetului de stat pentru anul respectiv.

2. Particularitățile finanțării învățământului public superior în Republica Moldova.

Strategia de finanțare a învățământului superior reprezintă, în condițiile autonomiei universitare, unul dintre principalele instrumente de implementare a politicilor guvernamentale privind educația națională. Atât fondurile alocate de la bugetul de stat cât și cele extra-bugetare sau din alte surse sunt, conform legii, venituri proprii ale universităților.

Menționăm, că până în prezent (2019) învățământul superior public în Republica Moldova, indiferent de complexitatea specialităților de pregătire a studenților, era bazat pe principiul „egalitarismului”.

Abia în anul 2018 Guvernul Republicii Moldova, împreună cu Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, au pus problema reformării sistemului de finanțare a instituțiilor de învățământ public superior.

Finanțarea acestor instituții se va face în funcție de programele de studii, adică de complexitatea acestor programe.

La baza acestei reforme se propune a fi

luate în considerare la finanțarea acestor instituții 3 componente de bază, făcându-se, astfel, distincție între nivelele de finanțare.

1. Finanțarea de bază (FB) pentru predare și învățare, care depinde de numărul de studenți finanțați din bugetul de stat. Finanțarea de bază include:

- a) cheltuieli pentru salarizarea personalului implicat în predare;
- b) salarizarea personalului auxiliar;
- c) contribuțiile pentru asigurări sociale și medicale obligatorii;
- d) achiziționarea mărfurilor, serviciilor și lucrărilor necesare pentru asigurarea desfășurării procesului educațional;
- e) procurări de mijloace fixe în scopuri educaționale și de cercetări științifice.

2. Finanțarea de performanță (FP) pentru dezvoltarea și stimularea excelenței în instituțiile de învățământ superior publice. Finanțarea de performanță presupune formarea bugetului respectiv, care se bazează pe un set de indicatori de performanță, ce se vor referi la patru direcții distincte:

- a) procesul de predare-învățare;
 - b) cercetare științifică;
 - c) internaționalizare;
 - d) orientare socială.
- Indicatorii de performanță și metodologia de calculare a acestora vor fi concretizați

pentru fiecare an.

3. Fondul de rezervă (FR), care reprezintă suma alocată pentru finanțarea situațiilor speciale, care nu pot fi integrate în formula de finanțare. Acest fond rămâne la dispoziția Ministerului Educației, Culturii și Cercetării și ministerelor de resort.

Alocațiile pentru finanțarea de bază și finanțarea de performanță vor fi considerate venituri proprii și vor fi utilizate de instituții în condițiile autonomiei universitare, în scopul realizării obiectivelor educaționale și de cercetări științifice universitare.

Metodologia va fi pilotată pe parcursul anului 2019. Proiectul hotărârii cu privire la aprobarea Metodologiei de finanțare a învățământului superior public este propus spre consultare, iar sugestiile și opiniile asupra acestui proiect pot fi prezentate până la 21 mai curent.

Noua metodologie de finanțare a învățământului superior public prevede că alocațiile bugetare se vor face în funcție de complexitatea programelor de studii, căroră le corespunde un coeficient de ajustare. Din punctul nostru de vedere, acest coeficient de ajustare va exprima „costul standard per student echivalent unitar”. În tabelul de mai jos prezentăm domeniile și coeficienții

corespunzători de ajustare

Tabelul 2. Divizarea programelor de studii pe domenii și aplicarea coeficientului corespunzător de ajustare.

Domeniul programelor de studii	Coeficientul de ajustare
<p>Domeniul nr. 1. Științe umaniste, Științe sociale și comportamentale, Filologie (cu excepția specialităților Limbi străine și Traducere și interpretare), Jurnalism și informare (cu excepția specialităților Jurnalism și procese mediatice); Activitatea editorială, Științe administrative, Științe economice, Drept, Servicii publice, Științe ale educației (cu excepția specialităților: Chimie, Biologie, Fizică, Astronomie, Informatică, Muzică, Dans, Arte plastice, Educație tehnologică.</p>	<p>Coeficientul 1,00</p>

Domeniul nr. 2. Științe chimice, Științe biologice, Științe ale mediului, Științe fizice, Matematică și statistică, Științe ale educației la specialitățile: Chimie, Biologie, Fizică, Astronomie, Informatică.	Coeficientul 1,65
Domeniul nr. 3. Inginerie și activități ingineresti, Tehnologii ale informației și comunicațiilor, Tehnologii de fabricare și prelucrare, Arhitectură și construcții (specialitățile din domeniul de formare profesională, Construcții și inginerie civilă), Jurnalism și informare (cu specialitatea Activitatea editorială), Filologie (cu specialitățile Limbi străine, Traducere și interpretare), Științe agricole, Silvicultură, Științe ale sportului, Științe ale educației (cu specialitățile Muzică, Dans, Arte plastice, Educație tehnologică).	Coeficientul 1,75
Domeniul nr. 4. Sănătate (cu excepția specialității Stomatologie), Arhitectură și construcții (cu specialitățile din domeniul de formare profesională Arhitectură și dezvoltare teritorială); Medicină veterinară.	Coeficientul 2,50
Domeniul nr. 5. Arte (cu excepția specialităților Canto academic, Actorie, Regie, Scenografie, Coregrafie, Regie film și TV, Imagine film și TV), Sănătate (cu specialitatea Stomatologie).	Coeficientul 4,00
Domeniul nr. 6 Arte (cu specialitățile Canto academic, Actorie, Regie, Scenografie, Coregrafie, Regie film și TV, Imagine film și TV), Jurnalism și informare (cu specialitatea Jurnalism și procese mediatice).	Coeficientul 6,00

Sursă. Elaborată în baza „O nouă formulă de finanțare a învățământului”, pusă în discuție în cadrul ședinței grupului de lucru al Secretariatului Consiliului Economic pe lângă Prim-Ministru și prevede posibilitatea finanțării universităților în funcție de programele de studii. Noua metodologie este elaborată de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării și, după cum au menționat reprezentanții pentru instruirea unui elev/student sunt în creștere.

Ministerului, această formulă de finanțare este o premieră pentru țara noastră. Este de menționat, că costurile totale

Prezentăm mai jos dinamica costurilor totale (complete) pentru un elev/student în Republica Moldova pentru perioadele respective.

Tabelul 3. Costurile totale pentru instruirea unui elev/student la fiecare treaptă a învățământului profesional pentru un an de studii, lei (2006-2011) (continuare).

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Învățământul secundar profesional	5399	7366	8510	10224	15335	16776
Învățământul mediu de specialitate	6979	6900	8200	8709	14725	15029
Învățământul superior	4714	5050	5873	6802	17861	20158

Sursa. Strategia Educației 2020.

Tabelul 3 a. Costul mediu anual din bugetul de stat pentru un elev/student pe perioada anilor 2012 – 2018 (continuare).

	2012	2013	2014	2015
Învățământul secundar	21 200	21 900	25 200	24 300

Învățământ secundar	478 448,3	487 957,2	499 973,8	469 326,5	141 434,2	134 334,0	142 035,5
Învățământ superior	504 230,4	534 816,6	595 956,2	629 604,4	704 634,2	746 136,4	830 450,7
Învățământ postuniversitar (doctorat, rezidențial, al.)	53 550,0	56 514,3	55 488,7	55 572,9	67 351,8	72 683,1	78 317,9

Învățământ mediu de specialitate	269 486,8	282 201,1	307 127,6	320 296,8	320 296,8	320 296,8	320 296,8
----------------------------------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

Sursa. Elaborat în baza informației Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova, Direcția Învățământ.

Analiza tabelului 4. Informația prezentată în tabelul de mai sus ne confirmă faptul că cheltuielile efective totale din bugetul de stat pe trepte de studii sunt în creștere. Excepție face învățământul secundar, deoarece contingentul de elevi a scăzut, dar alocările pentru un elev, după cum este prezentat în tabelele 2,2a, 2b sunt în creștere. În anul 2017 alocările pentru un elev au crescut de circa 6 ori față de anul 2006.

Cheltuielile efective anuale din bugetul de stat pentru învățământul superior au crescut de la 504 230 mii lei în anul 2012 până la suma de 746 136,4 mii lei în anul 2017 sau cu 241 906,4 mii lei în sumă absolută, iar relativ au crescut cu circa 148 % (48%).

La fel au crescut și cheltuielile pentru învățământul postuniversitar de la 53 550,0 mii lei în anul 2012 până la suma de 72 683,1 mii lei în anul 2017 sau creșterea a constituit 19 166,1 lei în sumă absolută, iar relativ a crescut cu circa 136% (36%).

Au crescut și cheltuielile efective din bugetul de stat în această perioadă analizată. Astfel, în anul bugetar 2012 cheltuielile

efective au constituit 269 486,8 mii lei, iar în anul bugetar 2017 au alcătuit suma de 770 162,8 mii lei, creșterea constituind 500 676 mii lei în sumă absolută, iar procentual cheltuielile au crescut cu 286% (de circa 3 ori).

Din anul bugetar 2019 Guvernul Republicii Moldova elaborează o nouă metodologie de finanțare a învățământului superior, luând în considerare complexitatea studiilor, utilizând coeficienți de ajustare, despre care am scris mai sus.

Experiența internațională cunoaște o practică îndelungată de finanțare a învățământului public superior pe bază de coeficienți diferențiați în funcție de complexitatea studiilor de pregătire a viitorilor specialiști. Programele de studii sunt reprezentate de anumiți coeficienți, care, de fapt, în esența lor, reprezintă costuri de studii.

În România, alocațiile din bugetul de stat se efectuează conform următoarelor componente:

- **finanțarea de bază** acoperă principalele cheltuieli aferente procesului didactic și se alocă prin granturi de studii (cifră de școlaritate), urmărind prioritar domeniile de studiu care asigură dezvoltarea sustenabilă și competitivă a societății;

- **finanțarea suplimentară** se acordă pentru a stimula excelența instituțiilor și programelor de studii, atât din cadrul universităților de stat cât și al celor particulare;

- **fondul de dezvoltare instituțională** se adresează celor mai performante instituții de învățământ superior din fiecare categorie și se alocă după criteriile competitive bazate pe standarde internaționale.

Conform anexei 1 din „Metodologia” propusă, distribuția fondurilor pentru finanțarea instituțională a universităților de stat din România din bugetul național pentru anul 2019 prevede:

- Din suma alocată în bugetul național pentru finanțarea instituțională (FI) a universităților se repartizează 1,5% pentru finanțarea situațiilor speciale, care nu pot fi integrate în formula de finanțare.

- Pentru finanțarea granturilor doctoranților de stat din România, pentru anul 2019, sunt prevăzute **valorile coeficienților de echivalare și de cost** pentru anul 2019.

Prezentăm mai jos lista coeficienților de echilibrare și de cost (vezi tabelul 5).

Nr. crt.	Ciclu și forma de învățământ	Coefficient de echivalare
I. Studii universitare de licență		
1	Studii în limba română ⁽¹⁾	1,00
2	Studii în limba maghiară – ca limbă maternă	2,00
3	Studii în limba germană – ca limbă maternă	2,50
4.1	Studii integral în limbi de mare circulație internațională ⁽²⁾	1,50
4.2	Studii desfășurate parțial în limbi de mare circulație internațională și în limba română	1,25
5.1	Studii integral în limbi de circulație restrânsă	2,00
5.2	Studii desfășurate parțial în limbi de circulație restrânsă și în limba română	1,50
6	Studii desfășurate în cadrul extensiilor universitare – în afara țării	2,50
7	Studii universitare cu frecvență redusă	0,25
8	Studii universitare – învățământ seral	0,80
II. Studii universitare de masterat⁽³⁾		
9	Studii de masterat în limba română ⁽¹⁾	2,00/1,00
10	Studii de masterat în limbi de circulație internațională	3,00/1,50
11	Studii de masterat desfășurate în cadrul extensiilor universitare – în afara țării	3,00/1,50
12	Studii de masterat în limbile minorităților naționale ⁽⁴⁾	3,00/1,50
III. Alte forme de pregătire		
13	Stagiu de rezidențiat	1,20
14	Pregătire preliminară pentru studenți străini (an pregătitor)	1,25
15	Activități asociate acordării gradelor didactice în învățământul Preuniversitar	0,40
16	Pregătire pedagogică suplimentară (seminar pedagogic)	0,16

Tabelul 5. Lista formelor de învățământ cu coeficienții de echivalare corespunzători folosiți pentru finanțarea studenților înmatriculați într-un program de studii de licență sau de master.

Sursă. Metodologia de alocare a fondurilor bugetare pentru finanțarea de bază și finanțarea suplimentară a instituțiilor de

le pentru studenții doctoranzi se alocă o sumă calculată conform unei anexe speciale.

- Suma rămasă (FI) se distribuie după cum urmează:

- a) finanțarea de bază (FB): 72%;
- b) finanțarea suplimentară (FS): 26,50%;
- c) fondul pentru dezvoltare instituțională (FDI): 1,50%.

Atât fondurile alocate de la bugetul de stat cât și cele extrabugetare sau din alte surse sunt, conform legii, venituri proprii ale universităților.

În „Metodologia de alocare a fondurilor bugetare pentru finanțarea de bază și finanțarea suplimentară, a instituțiilor de

le pentru studenții doctoranzi se alocă o sumă calculată conform unei anexe speciale.

le pentru studenții doctoranzi se alocă o sumă calculată conform unei anexe speciale.

le pentru studenții doctoranzi se alocă o sumă calculată conform unei anexe speciale.

le pentru studenții doctoranzi se alocă o sumă calculată conform unei anexe speciale.

le pentru studenții doctoranzi se alocă o sumă calculată conform unei anexe speciale.

le pentru studenții doctoranzi se alocă o sumă calculată conform unei anexe speciale.

le pentru studenții doctoranzi se alocă o sumă calculată conform unei anexe speciale.

le pentru studenții doctoranzi se alocă o sumă calculată conform unei anexe speciale.

le pentru studenții doctoranzi se alocă o sumă calculată conform unei anexe speciale.

le pentru studenții doctoranzi se alocă o sumă calculată conform unei anexe speciale.

le pentru studenții doctoranzi se alocă o sumă calculată conform unei anexe speciale.

Note.

(1) Coeficientul se aplică și studenților

înscriși la forma „Studii desfășurate în afara localității de rezidență a universității” de la ciclul universitar de licență și master.

(2) Pentru domeniul medicină, studiile în limbi moderne, pentru ultimii 3 ani (clinici), care se desfășoară în limba română, se utilizează coeficientul de echivalare de la studii în limba română.

(3) La forma de masterat de un an și jumătate, pentru anul 2 cu un semestru se consideră coeficientul de echivalare corespunzător numai pentru un semestru.

(4) Coeficientul se aplică studenților înscriși la „Studii de masterat în limba germa-

nă (limbă maternă)” și „Studii de masterat în limba maghiară (limbă maternă)” de la ciclul universitar de masterat.

După cum am menționat, programele de studii sunt reprezentate de anumiți **coeficienți** care vor sta la baza determinării finanțării. Acești coeficienți sunt, de fapt, **coeficienți ai costurilor**. Practica României ne demonstrează că coeficienții de costuri vor fi luați în calcul în funcție de numărul **studenților echivalenți unitari**.

Numărul de studenți echivalenți unitari se determină prin ponderarea numărului fizic de studenți ai instituției de învățământ

superior cu coeficienții de echivalare și de cost. Această metodologie este utilizată în practica finanțării învățământului superior din România.

Prezentăm mai jos coeficienții de cost privind complexitatea studiilor (vezi tabelul 6).

Tabelul 6. Lista ramurilor de știință cu coeficienții de cost corespunzători, folosiți pentru finanțarea studenților înmatriculați într-un program de studii de licență sau de master în România, pentru anul 2019.

Cod DF	Domeniul fundamental (DF)	Cod RS	Ramura de știință (RS)	Coeficient cost	Domenii finanțare grant doctorat	Codificare
10	Matematică și științe	10	Matematică	1,65	D2	1010
		50	Informatică	1,65	D2	1050
		20	Fizică	1,9	D2	1020
		30	Chimie și inginerie chimică	1,9	D2	1030
		40	Științele pământului și atmosferei	1,65	D2	1040
		10	Inginerie civilă	1,75	D2	2010
20	Științe ingineresti	20	Inginerie electrică, electronică	1,75	D2	2020
		30	Inginerie geologică, mine, petrol și gaze	1,75	D2	2030
		40	Ingineria transporturilor	1,75	D2	2040
		50	Ingineria resurselor vegetale și animale	1,75	D2	2050

		60	Ingineria sistemelor, calculatoare	1,75	D2	2060
		70	Inginerie mecanică, mecatronică	1,75	D2	2070
30	Științe biologice și biomedicale	10	Biologie	1,9	D2	3010
		20	Biochimie	1,9	D2	3020
		30	Medicină	2,25	D3	3030
		40	Medicină veterinară	2,25	D3	3040
		50	Medicină dentară	2,25	D3	3050
		60	Farmacie	2,25	D3	3060
40	Științe sociale	10	Științe juridice	1	D1	4010
		20	Științe administrative	1	D1	4020
		30	Științe ale comunicării	1	D1	4030

		40	Sociologie	superior din anul 2019 cu utilizarea coeficienților de ajustare.	D1	4040
--	--	----	------------	--	----	------

Sursă. Metodologia de alocare a fondurilor bugetare pentru finanțarea de bază și finanțarea suplimentară a instituțiilor de învățământ superior de stat din România, pentru anul 2019 (propunere).

În România vedem că cel mare coeficient se propune pentru medicină – 2,25, iar coeficientul 1 – pentru științele sociale.

Valorile coeficienților de echivalare și de cost pentru anul 2019 sunt cuprinse în anexa 3, care face parte integrantă din această „Metodologie”.

Republica Moldova urmează experiența României și a altor țări din Uniunea Europeană privind finanțarea sustenabilă a învățământului superior în corespundere cu costurile totale.

Concluzii și recomandări.

1. Guvernul Republicii Moldova va pilota noua formulă de finanțare a învățământului

2. Dacă până în anul 2018 inclusiv în Republica Moldova învățământul superior era finanțat după principiul „egalitarismului”, fără a se lua în considerare complexitatea studiilor, nouă formulă va ține cont de programele de studii, de complexitatea pregătirii specialiștilor pentru economia națională și va ridica eficiența studiilor.

3. Guvernul Republicii Moldova promovează strategia de dezvoltare sustenabilă a educației prin creșterea cheltuielilor totale atât pentru finanțarea învățământului general cât și a pregătirii specialiștilor de înaltă calificare.

4. Considerăm că indicatorii de performanță și metodologia de calculare a acestora trebuie să fie adusă la cunoștința mediului academic și consultat cu acest mediu.

5. Dacă finanțarea învățământului preuniversitar în Republica Moldova este bazat pe

„cost standard per elev ponderat”, conform formulelor de calcul, finanțarea învățământului superior trebuie să se bazeze pe principiul „student echivalent unitar” care se va calcula în baza coeficienților de cost.

6. Noțiunea de „student echivalent unitar” trebuie adus la cunoștința mediului academic.

BIBLIOGRAFIE

1. Gary Stanley Becker. Capitalul uman. O analiză teoretică și empirică cu referire specială la educație. / Human Capital. A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education. Third Edition, 1993/ Traducere: Felicia Pavel, 1997, București. ISBN 973-571-207-5.

2. „O nouă formulă de finanțare a învățământului ”, pusă în discuție în cadrul ședinței grupului de lucru al Secretariatului Consiliului Economic pe lângă Prim-Ministru și prevede posibilitatea finanțării universităților în funcție de programele de studii. În: <https://www.google.com/O+nouă+formulă+de+finanțare+a+învățământului++public+din+Rep...>

3. Metodologia de alocare a fondurilor bugetare pentru finanțarea de bază și finanțarea suplimentară a instituțiilor de învățământ superior de stat din România, pentru anul 2019 (propunere). În: [www.cnfis.ro/wp-content/uploads/ Propuneri CNFIS ~Metodologia~](http://www.cnfis.ro/wp-content/uploads/Propuneri_CNFIS~Metodologia~)

4. Tatiana Manole. Metodologia finanțării învățământului public: teorie și practică. Universitatea Tehnică a Moldovei . – Ch.: „TEHNICA-INFO” SRL, 2010 (Tipografia PIM, Iași, 336 p. În: ISBN 978-9975-63-309-3.

Prezentat: 3 mai 2019.

E-mail: tatmanole@yahoo.com